

Koeien die zestig dagen na afkalven nog geen tochtigheid tonen, hebben volgens de Amerikaanse specialist in vruchtbaarheid en voortplanting Robert Gilbert veelal subklinische baarmoederontsteking.

'Drie kwart van deze koeien oogt gezond, maar ondertussen krijg je ze niet drachtig.' Gilbert pleit voor extra aandacht in de droogstand en hygiënisch werken rondom afkalven.

Meer melk per koe, een stijgend aantal koeien per arbeidskracht en een niet-optimaal koemanagement. Het zijn volgens de Amerikaanse professor reproductie Robert Gilbert van de Cornell universiteit in New York de belangrijkste oorzaken voor de almaar afnemende vruchtbaarheid van de melkkoe. Gilbert heeft zich gespecialiseerd in vruchtbaarheid en voortplanting van het rund en bracht op uitnodiging van Intervet tijdens de NRM zijn visie op baarmoederontsteking over aan een groep dierenartsen.

Hoe groot is het vruchtbaarheidsprobleem volgens u?

'Problemen met vruchtbaarheid bij runderen worden vaak onderschat. In de Verenigde Staten zien we steeds meer bedrijven die moeite hebben om de koeien met gemiddeld twee inseminaties drachtig te krijgen.'

'Maar de variatie tussen bedrijven is erg groot en dat biedt ook kansen. Er zijn bedrijven die het goed doen met anderhalve inseminatie per dracht, maar er zijn ook bedrijven die aan drie inseminaties niet genoeg hebben. De koeien bij deze laatste groep bedrijven lijken niets te mankeren, maar ondertussen krijgen veehouders ze niet drachtig. Een belangrijke oorzaak daarvan is subklinische baarmoederontsteking.'

Wat is subklinische baarmoederontsteking?

'Subklinische baarmoederontsteking is een sluimerende ontsteking in de baarmoeder die je als veehouder niet of nauwelijks opmerkt. Drie kwart van de koeien met subklinische baarmoederontsteking oogt gezond.'

'In de staat New York, waar we op de universiteit diverse melkveebedrijven begeleiden, merkten we op een gegeven moment dat veertig procent van de koeien geen tochtigheid vertoonde zestig dagen na afkalven. De koeien hadden normaal gekalfd, leken "schoon", er zat geen pus in de baarmoeder, maar desondanks vertoonden ze geen tochtigheid. Nader onderzoek toonde aan dat de koeien subklinische baarmoederontsteking hadden.'

Hoe kun je als veehouder subklinische baarmoederontsteking vaststellen bij de koeien?

'Het is heel lastig te meten en er bestaat vooralsnog geen eenvoudige praktische test voor. Wij gaan met speciale apparatuur bij de koe naar binnen om een weefselmonster te nemen.

We weten ondertussen wel dat er een sterke link is tussen subklinische baarmoederontsteking en een negatieve energiebalans.'

Het lijkt wel of de negatieve energiebalans tegenwoordig overal de schuld van krijgt.

'Dat is meer dan terecht. Doordat de koe te weinig energie opneemt aan het begin van de lactatie en ondertussen wel veel energie weggeeft door haar hoge melkproductie, spreekt ze haar lichaamsreserves aan. Koeien in een negatieve energiebalans vermageren sterk.'

'Deze koeien denken niet aan zichzelf, waardoor ook het im-

Subklinische baarmoederontsteking heeft een sterke relatie met een negatieve energiebalans

muunsysteem onvoldoende werkt. Daardoor zijn er te weinig witte bloedcellen in het bloed die eventuele aanvallen van bacteriën, zoals coli in de baarmoeder, snel onschadelijk kunnen maken.'

Coli in de baarmoeder?

'In ons onderzoek zagen we dat de hoeveelheid colibacteriën in de baarmoeder in de eerste uren na afkalven sterk gerelateerd is aan de hoeveelheid andere bacteriën die twee maanden na afkalven subklinische baarmoederontsteking veroorzaken. Coli is vaak na één of twee weken onschadelijk gemaakt en verdwenen uit de baarmoeder, maar de andere bacteriën niet. Het voorkomen van de vroege aanwezigheid van coli in de baarmoeder is effectief in de strijd tegen subklinische baarmoederontsteking.'

Wat houdt dat praktisch in?

'Er spelen twee zaken. Zorg eerst voor een goed management van de droge koeien om zo de negatieve energiebalans aan het begin van de lactatie zo klein mogelijk te maken. Vermijd stress, zorg voor een minimaal aantal groepswisselingen. Droge koeien moeten daarnaast kunnen bewegen en ruimte hebben aan het voerhek om voldoende voer op te nemen.'

'Het tweede aandachtsveld is het afkalfmoment. Een besmetting met coli in de baarmoeder wordt veelal veroorzaakt door hulp van de veehouder bij het afkalven. Hygiënisch werken rondom afkalven is enorm belangrijk. Grijp niet te snel in. Laat droge koeien liggen in schone boxen en gebruik alleen eerstekwaliteitszaagsel. Vaak troffen we bacteriestammen uit het zaagsel namelijk ook in de baarmoeder aan.'

Bedrijven die netjes werken en waar goed op de koeien wordt gepast, hebben dus geen klinische baarmoederontsteking?

'Dat zal ik niet beweren. Maar we zien wel enorme verschillen. Op sommige bedrijven krijgt tachtig procent van de koeien subklinische baarmoederontsteking, op andere bedrijven nog geen tien procent. We onderzoeken nu wat de veroorzaker is van deze grote verschillen.'

Als een koe subklinische baarmoederontsteking heeft, wat kun je dan het beste doen?

'Er is maar één remedie en dat is een juiste antibioticabehandeling. Maar gebruik antibiotica alleen als het nodig is, je kunt niet zonder meer op voorhand alle koeien behandelen. Dat werkt resistentie in de hand. Voorkomen is beter. Er vindt inmiddels ook onderzoek plaats naar een vaccin tegen subklinische baarmoederontsteking. Maar dat zit nog in een pril stadium.'

Jaap van der Knaap

Robert Gilbert: 'Vroege aanwezigheid coli in baarmoeder is voorspeller van subklinische baarmoederontsteking'

Gezond, maar onvruchtbaar